

VANJA BULIĆ

**SINAJSKI
TESTAMENT**

■ Laguna ■

Copyright © 2024, Vanja Bulić
Copyright © ovog izdanja 2024, LAGUNA

SINAJSKI TESTAMENT

Sadržaj

Prvo poglavlje: MONAH	9
Drugo poglavlje: RABIN	16
Treće poglavlje: PASOŠ	24
Četvrto poglavlje: TETOVAŽA	31
Peto poglavlje: MANITU	38
Šesto poglavlje: NOŽ	45
Sedmo poglavlje: ARKADIJE	54
Osmo poglavlje: ĆUTANJE	62
Deveto poglavlje: OPOMENA	70
Deseto poglavlje: ČIP	77
Jedanaesto poglavlje: ISTINA	84
Dvanaesto poglavlje: OŽILJAK	91
Trinaesto poglavlje: MONOGRAM	99
Četrnaesto poglavlje: RAČUN	106
Petnaesto poglavlje: DROGA	114
Šesnaesto poglavlje: BEDUINI	122

Sedamnaesto poglavlje: STRES	130
Osamnaesto poglavlje: PONUDA	138
Devetnaesto poglavlje: RAČUN	146
Dvadeseto poglavlje: ISPOSNIK	154
Dvadeset prvo poglavlje: DVOJAC	161
Dvadeset drugo poglavlje: LICE	169
Dvadeset treće poglavlje: ZAPIS	177
Dvadeset četvrto poglavlje: POVRATAK	185
Dvadeset peto poglavlje: PREVARA	193
Dvadeset šesto poglavlje: IZDAJA	201
Dvadeset sedmo poglavlje: KAZINO	209
Dvadeset osmo poglavlje: TAJNOPIS	217
Dvadeset deveto poglavlje: KONOPAC	225
Trideseto poglavlje: ZID.	233
Trideset prvo poglavlje: OTROV.	241
Trideset drugo poglavlje: DUŠEGUPKA	248
Trideset treće poglavlje: TROUGAO	256
Trideset četvrto poglavlje: OTKRIĆE	263
<i>O autoru.</i>	269

Prvo poglavlje

MONAH

– Kad si u pogrešnom vozu, sve su stanice pogrešne – promrmlja inspektor Perić nadnesen nad telom ubijenog monaha. Telo je ležalo ispred ulaza u dvorište sinagoge u Ulici maršala Birjuzova, u strogom centru Beograda.

Rečenicu o pogrešnom vozu čuo je u nekom krimi filmu i od tada je stalno upotrebljava kad mu se u „slučaj“, kako voli da kaže, upletu nelogičnosti. U ovo rano majsko jutro zaista sve deluje nelogično; neko je smišljeno pomešao prepoznatljive činjenice i stvorio nered u kome se davi logika.

– U svakom neredu postoji red koji treba otkriti – nastavi Perić da govori kroz zube, kao da se s nekim nadmudruje.

Iz monahovih grudi viri drška noža; jasno je da je nož upotrebio snažan muškarac. Vešto je, na putu noža ka srcu žrtve, probio rebra kao da su od kartona.

Monahova mantija je natopljena krvlju. Uzalud Perić pokušava da se seti: ne postoji slučaj, bar u njegovoj praksi, da je neki monah ubijen usred gradske vreve. U stara vremena, kako su predavali nastavnici istorije, monasi su ginuli braneći manastire; Sveti Sava je s mačem u ruci odolevao napadima na manastir Hilandar.

Pored Perića, vidno uzbuđen, stoji rabin, starešina Beogradske sinagoge. Njegove oči skakuću kao dva klikera: među okupljenim građanima, koji su krenuli na posao pa zastali kraj užasnog prizora, traži mogućeg ubicu. Periću je poznat taj pogled amatera što veruje da se ubica uvek vraća na mesto zločina.

– Ali ne tako brzo – izlete inspektoru komentar rabinovog ponašanja.

– Nisam vas razumeo... – uzvрати rabin.

– Da li ste nekada videli ovog monaha? Da li je svraćao u vašu sinagogu? – prikri inspektor odgovor na naglas izrečenu konstataciju.

– Prvi put ga vidim! Ne sećam se da je neki monah dolazio u sinagogu – gotovo začuđeno odgovori rabin.

– Šta će monah u jevrejskoj sinagogi?! – dopre do inspektora glas Novaka Ivanovića, koji se kao duh pojavi iza njegovih leđa. – Monasi imaju strogo određena dnevna poslušanja. Oni nisu turisti koji obilaze znamenitosti ovog grada.

– A ti si neko koga ne želim da vidim na mestu zločina! – brecnu se Perić i okrenu se ka svom pomoćniku, inspektoru Miliću. – Udalji sve prisutne na pedeset metara od kapije sinagoge. Ali bez tvoje omiljene rečenice – „Ne igra ovde mečka“.

Novak pokušava da ubedi Perića da ga pusti da ostane bar još nekoliko minuta. Inspektor se ponaša kao da prvi put vidi Novaka, novinara *Duge*, iako zna da će ga vrlo brzo pozvati jer su mu neophodne informacije o monasima. Novaka prijatelji zovu Monah zbog njegovih čestih poseta Hilandar. Njegova iskustva mogu biti značajna u istrazi, ali je inspektoru jasno da bi onda morao da na mesto zločina pusti i novinare iz drugih redakcija. Jasno je to i Novaku. Ipak, novinarska znatiželja ga tera da se bar pobuni, pa Periću prelete preko usana gotovo neprimetan osmeh pri pomisli kako Milić udaljava Novaka rečima „ne igra ovde mečka“.

Zavijajući zvuk sirene označi dolazak kola hitne pomoći. Mladi lekar, već naviknut na noćna krvava ludovanja Beograđana, bio je ekspeditivan i nije mudrovaio kao neke njegove kolege, koje nepogrešivo daju pogrešne savete inspektorima.

– Smrt je nastupila trenutno – rekao je hladno. – Da li imate neke podatke o ubijenom?

Inspektor otvori monahovu kožnu torbicu, ručne izrade, najverovatnije kupljenu u nekom manastiru.

– Takve torbice prave u Hilandaru! – dobaci Novak sa pristojne daljine, a inspektor ga ošinu pogledom iako je dobio značajnu informaciju.

Pažljivo pregleda torbicu. Nekoliko papira, parče suvog hleba i malena flaša napunjena vodom.

– Ubica je sigurno ukrao dokumenta – reče najzad razočarano, svestan da mučno traganje za ličnim podacima ubijenog tek predstoji.

– Moj posao se ovde završava – zaključí lekar.

– A moj tek počinje – otrgnu se Periću rečenica nalik uzdahu.

Naglo se poveća broj ljudi oko leša. Forenzičari, lekar sudske medicine, fotograf, koji aparat koristi kao pištolj: uperi foto-aparat ka ubijenom monahu, pritisne dugme za snimanje i skoro nečujno imitira zvuk metka.

– Ne trudi se. Već je ubijen – svaki put gotovo zgroženo Perić komentariše način rada sudskog fotografa, koji u ranama traži umetničku inspiraciju i priprema samostalnu izložbu sa nazivom *Rane*.

– Šefe, život bi bio dosadan kada bismo u svemu tražili samo crnu stranu – odgovori fotograf posle još jednog foto-rafala.

– Šta imamo ovde? – brižno upita lekar sudske medicine kao da postavlja pitanje studentima na Medicinskom fakultetu na kome predaje upravo sudsku medicinu.

Perić sažeto ispriča podatke koji su mu bili poznati. Znači – gotovo ništa. Kad je pre tridesetak minuta čuo uzbuđeni glas rabina, izleteo je iz kuće, još uvek pospan: dan se tek ušunjavao u Beograd, a on već mora da radi! „Opet u nevreme jurcaš na posao“, rečenica je koju je redovno izgovarala njegova bivša supruga kad je iz bračne postelje iskakao kao padobranac iz aviona. Dok bi vozio na mesta zločina, sa njom se svadalo njegovo drugo ja, koje se budilo kad god bi Perić osetio grižu savesti što ga je posao odvojio od žene s kojom je dvadeset godina bio u braku i sa kojom je dobio ćerku.

– Ubijen je monah. Pravoslavac ubijen ispred jevrejske sinagoge?! To može da se dogodi samo u ovom nesrećnom gradu – odgovori ponesen sećanjem na dane „koje su pojeli skakavci“, kako mu je rekla bivša supruga, citirajući Pekića, kada su potpisali raskid braka.

– Preteruješ, Periću. Mora da su te spopale crne misli. Pogledaj fotografa kako uživa.

– A da li ti uživaš u svom poslu?

Doktor odmahnu rukom, a rabin se strese. Otkako je na televiziji objavljena vest o ubistvu monaha ispred sinagoge, rabinov telefon se užario. Uplašeni ljudi imaju stotine verzija, a jedan stariji gospodin, koji je kao dete preživeo Holokaust, zaključio kako neko ponovo pokušava da zavadi Srbe i Jevreje. Podseti rabina da su Nemci već 1941. godine ponosno zaključili kako je jevrejsko pitanje rešeno u Beogradu. Rabin pokuša da ga umiri, ali uzalud.

– Zaista nema nikakvih tragova. Ubica je imao rukavice. Čudi me samo kako nema očevidaca. U to vreme gradska garaža prekoputa sinagoge već počinje da se puni – reče jedan od forenzičara.

– Bilo je praskozorje, pa pospani ljudi žure... – ne završi Perić rečenicu, iako je ubeđen da je neko ipak nešto video, ali ne želi da se povlači po sudovima.

Priđe inspektor Milić, zadovoljan što je nešto uradio samoinicijativno.

– Šefe, uzeo sam snimke kamera sa sinagoge i garaže.

– Odlično. A da li si uzeo i snimke iz okolnih zgrada?

– Mislio sam da su ove dve kamere najbitnije i da će se na snimcima jasno uočiti lik ubice...

– A sa snimaka kamera iz okoline ćemo saznati iz kog pravca je došao i kuda se posle zločina uputio – dopuni Perić Milićevo razmišljanje.

– Razumem – gotovo salutira Milić i krenu u potragu za snimcima.

Monasi su miroljubivi ljudi. Ipak, kad je život u opasnosti, logično bi bilo da pruže nekakav otpor. Ta misao muči Perića otkad je ugledao ubijenog monaha opruženog na asfaltu kao da je na nekoj divljoj plaži, udaljenoj od očiju znatiželjnika.

– Ovaj čovek se nije branio – reče lekar kao da je zavirio u Perićeve misli. – A to znači da su se...

– Poznavali – nastavi Perić.

– A pogledajte izraz njegovog lica. Na tom licu se čita iznenađenje. Mislim da to iznenađenje nije izazvano ubodom noža, jer je smrt nastupila momentalno. Iznenađenje je prethodilo udarcu. Što znači...

– To smo već zaključili... Poznavali su se!

Na udaljenosti od pedesetak metara Novak se izdvojio iz gužve i seo na jedan stepenik. Piše na laptopu vest za *Dugu*. Ima i fotografiju snimljenu mobilnim telefonom u trenutku kada mu je Perić okrenuo leđa. Taj gest je propratio sa osmehom, svestan da to inspektor namerno radi, jer zna da uzburkana javnost tera na akciju i one koji bi najradije sve prekrili velom tišine. Crkvi ne ide u prilog da se piše o ubijenom monahu ispred jevrejske sinagoge. Neki tabloidi

su, doduše prilično obazrivo, nedavno pisali da pojedini duhovnici sarađuju sa policijom, a ovo je idealna prilika da u celu priču ubace i jevrejsku zajednicu. Kad završi tekst bez ikakvih insinuacija, pozva glavnog i odgovornog urednika, koga svi u redakciji zovu Glodur, praveći akronim od njegovog zvanja. Po glasu je shvatio da se Glodur tek probudio i da nema pojma o ubistvu ispred sinagoge.

– Je l' to glavni urednik? – nehajno upita Novak kad je dobio vezu.

– Ne zajebavaj. Samo što sam progledao.

– Pitaj odgovornog urednika da li se slaže da pošaljem kratku vest o ubistvu pravoslavnog monaha ispred jevrejske sinagoge?

– Šta to bulazniš?! Koliko znam, ti piješ samo sok od jabuke.

– Dok pojedini drugovi spavaju, drugi pojedinci rade. Probudi se! Imam i fotografiju. Tu sam ispred sinagoge, sedim na jednom stepeniku i pišem.

Zavlada tišina. Glodur u jednoj ruci drži telefon, u drugoj košulju koju pokušava da obuče i pritom kupuje vreme. Kroz misli mu prolete pitanje: ko će više želeti da se slučaj okonča nekom naredbom – jevrejska zajednica ili Srpska pravoslavna crkva? I jedni u drugi, kad šalju saopštenja, bez obzira kakav je tekst, traže poštovanje svake napisane reči, svakog znaka interpunkcije, u odgovorima redakcije traže skrivena značenja između redova. Ta vrsta sekiracije mu nije neophodna.

– Da li možemo malo da sačekamo? – upita prostodušno, ali to više liči na molbu.

Novak je retko pristajao na ovakve dogovore, jer je znao da Glodur očekuje valjane razloge kojima bi ga ubedio zašto bi vest trebalo odmah objaviti.

– Ovde nešto opako smrdi! – izlete Novaku.

– Jutro je... Svi su krenuli na posao... Izduvni gasovi...
Đubretari još uvek prazne kontejnere...

– Ne pravi se lud! Znaš da je ovo tema kao rođena za mene. Čim dođem u redakciju, zvaću Hilandar, Patrijaršiju, a bogami i neke...

– Koje neke?! Šta ti to znači?!

– Javiću ti posle razgovora sa Perićem. Da se kladimo da će me zvati čim završi uviđaj kod sinagoge. Stari ateista. Ništa mu nije jasno.

– Kao da oni nemaju stručnjaka i za verska pitanja.

– Čoveče, ovde je religija samo zavesa! Sve je nelogično. I iritirajuće!

Glodur prekinu vezu. Na usnama ostadoše neizgovorene reči: „Radi kako znaš“. Novak je odavno savladao tu neverbalnu komunikaciju i tačno zna kako će se Glodur ponašati narednih dana. Ako stignu pohvale, hvaliće se svojom hrabrošću, a ako se dogodi suprotno, tvrdiće kako mu je Novak sve namestio, a pritom će učiniti sve da umanjí napad na novine i novinara.

Novak još jednom pročita tekst. Zastade, pa dopisa jedno pitanje.

– Ko je zbog ovog ubistva više iznenađen: Srpska pravoslavna crkva ili jevrejska zajednica?

Drugo poglavlje

RABIN

Vest o ubistvu pravoslavnog monaha na ulazu u dvorište sinagoge objavljena je samo na jednoj, nezavisnoj televiziji. Provučena je kao štura rečenica u dnu slike o stanju na beogradskim pijacama. Ubrzo je i ta vest nestala sa ekrana.

– Počinje igranka – reče Novak kad je uleteo u stan.

– Kad si se pre vratio?! – dočeka ga Suzana pitanjem.

Probudio se rano, tačnije, probudio ga je tromesečni Rastko, koji se oglasio kao sirena hitne pomoći. U Rastkovom slučaju, hitna pomoć je drugo ime jutarnje klope za koju je zadužen tata. Dok je mućkao mleko u flašici, pospani Novak je gledao na televiziji prve jutarnje vesti. Potpuno ga je razbudila vest o ubistvu monaha. Probudio je Suzanu, dao joj flašicu napunjenu toplim mlekom i izjurio iz stana kao da ga progoni čopor besnih pasa.

– I šta se zaista dogodilo? – upita Suzana držeći u naručju Rastka koji je dremao na njenom ramenu.

Smireno ispriča šta je sve video ispred sinagoge. Suzani, kustosu u Narodnom muzeju, istoričaru umetnosti po obrazovanju, Novakova priča zvuči kao dobar početak nekog

napetog trilera u kome se prepliću prošlost i sadašnjost. Pravoslavni monah i jevrejska sinagoga?!

– Igranka zaista tek počinje – zaključí i Suzana i produži u spavaću sobu. – Pazi da ne probudiš Milenu i Dejana. Idu posle podne u školu.

– Nisam debil...

Novak ode do prozora i zagleda se u metalnog peva na krovu susedne zgrade. Majsko jutro je mirisalo na kišu. Zapamtio je prvomajska jutra kada je sa roditeljima odlazio na vojne parade. Nikome nije smetala kiša; ni vojsci ni okupljenim građanima. Sada je drugo vreme: svi su zagledani u mobilne telefone kao da će iz njih proviriti sunce ili sevnuti gromovi. Čitaju preciznu vremensku prognozu za naredne dane. Kiša u podne, zatim mestimično oblačno, potom ponovo kiša, pa sunce na kašičicu...

Metalni petao se lagano pomera, kao da drhti pred Novakovim pogledom.

– I ti slutiš nevolju – procedi Novak, uze torbicu i izađe iz stana.

Još je rano za odlazak u redakciju, pa Novak odluči da poseti rabina. Dok vozi preko mosta na Savi, preslišava se naglas šta zna o sinagogi...

Stara aškenaska sinagoga korišćena je od 1869. do 1925. godine i nalazila se u nekadašnjoj zgradi Narodnog pozorišta. Kamen temeljac za Beogradsku sinagogu Sukat Šalom – Kolibu mira, postavljen je 1924. godine. Tada je pročitana povelja napisana na hebrejskom i srpskom jeziku. Povelju su potpisali kralj Aleksandar i kraljica Marija Karađorđević. Već naredne godine završeni su radovi na sinagogi, koju je osveštao rabin Šlang. Beogradska sinagoga je jedna od najlepših zgrada u centru grada i proglašena je spomenikom

kulture pod zaštitom države. U toku Drugog svetskog rata Nemci su lepu zgradu sinagoge pretvorili u javnu kuću!

Novak zadivljeno gleda fasadu zgrade na kojoj dominira Davidov štit, šestokraka zvezda. Zgrada je čudo arhitekture, čiji istureni delovi fasade prate karakteristike prvobitnog Solomonovog hrama. Ispred ulaska u dvorište Novaka dočeka gvozdena kapija, a pre samog ulaska u sinagogu – trokrako stepenište, koje spaja suteran i prizemlje.

Rabin, smiren čovek, sa strepnjom dočeka Novaka. Odmah naglasi da ne želi bilo kakav publicitet.

– Čitam vaše novine i znam šta čitaoci očekuju od vas. Ali jedno ubistvo ispred sinagoge, ako bude predstavljeno čitaocima na intrigantan način, može da izazove neželjene posledice – reče rabin, a njegove blage reči su zvučale kao molba, a ne kao zahtev.

– Zato sam i došao kod vas. Želim samo istinu.

– Vi redovno odlazite u Hilandar i odličan ste poznavalac religija. Ipak, prvi put ste u sinagogi – prekinu rabin tišinu, a u njegovim rečima Novak pročita blag prekor.

– I to smatram greškom. Srbi i Jevreji u ovom gradu žive zajedno pet stotina godina. Kao zvanična godina dolaska Jevreja računa se 1521, kada su na poziv turskog sultana u Beograd stigli španski, sefardski Jevreji. Ukazom kneza Miloša, tridesetih godina devetnaestog veka, osnovane su sefardska i aškenaska zajednica – u dahu izusti Novak, kao da odgovara za ocenu u školi.

Na rabinovom licu se ukaza osmeh. Godile su mu Novakove reči.

– Ipak, moram da vas pitam, da li ste nešto izbegli da kažete inspektoru? Imam utisak da ubijeni monah nije slučajno došao do sinagoge – promeni Novak temu razgovora.

– Bio sam potpuno iskren. Dobro pamtim lica. Ubijenog monaha nikada pre nisam video. Možda je on imao...kako da kažem...nekakvu potrebu da dođe u sinagogu... Mislim, duhovnu potrebu... Ali ja o tome ništa ne znam – delovao je rabin zbunjeno.

Opet zavлада tišina. Novak je i dalje zadivljeno posmatrao stvari koje se retko iznose iz sinagoge, pa mu se učini kao da se nalazi na nekoj dobro osmišljenoj izložbi.

– Imam utisak da mi ne verujete. Zašto? – upita rabin prekinuvši tišinu.

– Neobično je da pravoslavni monah u sitne sate dolazi u sinagogu.

– Ali on nije ušao u sinagogu.

– To je istina. Ipak, sve ukazuje na to da ga je neko sprečio da uđe u sinagogu.

– Može se i tako tumačiti – iskreno reče rabin. – A sada vi meni iskreno recite: šta mislite, šta bi jedan pravoslavni monah tražio u sinagogi?

– Mislite – šta bi tražio ili koga bi tražio?

Rabin zastade zatečen Novakovim pitanjem, koje je shvatio kao direktnu prozivku.

– Hoćete da kažete da je mene tražio?!

– Ja sam samo pitao.

– Mislim da je naš razgovor ovim završen – reče uvređeno rabin.

– A ja mislim da ovo neće biti naš poslednji razgovor.

Rabin uljudno isprati Novaka do ulaznih vrata.

– I nadam se da pitanje koje ste mi postavili neće biti okosnica vašeg teksta.

Novak iskorači iz sinagoge i začu kako se za njim zalupiše vrata. To protumači kao gest rabinove nervoze, ali

i zabrinutosti da jedno ubistvo ispred njegove bogomolje ne bude predmet ispiranja usta beogradske čaršije, uvek željne pikanterija.

Na asfaltu više nije bilo tragova zločina. Garaža prekoputa sinagoge bila je popunjena, a nekoliko nervoznih vozača je uporno čekalo da se ukaže slobodno mesto. Sve je bilo isto kao prethodnog dana. Kao da samo pre tri sata nije nasilno ugašen život monaha, čoveka koji je svoj život posvetio Bogu.

Novaka dočeka prazna redakcija. Godi mu jutarnja tišina, koja će ubrzo biti prekinuta serijom jutarnjih kafa, koje novinari zovu budilnik. Jedino Milan, najiskusniji član redakcije, budilnikom naziva prvi jutarnji gutljaj dobre „mučenice“, bez obzira da li je lozova rakija, šljivovica ili viljamovka. Milan se povukao u ilegalu, kako naziva svoje novinarsko mirovanje. Ne piše tekstove, ali je postao dobar duh redakcije, „prirodni“ *Gugl*, kako ga zove Novak. Sve što je vezano za crnu hroniku velegrada u poslednjih trideset godina, arhivirano je u Milanovoj glavi. Prestao je da piše razočaran društvenim promenama za koje se zalagao. Njegova omiljena rečenica glasi: „Ne želim više da budem korisni idiot“.

Novak uključi kompjuter. Među najnovijim vestima pronađe samo jednu rečenicu o ubistvu ispred sinagoge, ali bez podatka ko je ubijeni čovek. Nema fotografije. Nema zvaničnog saopštenja policije. Nema reakcije iz Srpske pravoslavne crkve. Sasvim je logično što se nije oglasila jevrejska zajednica, jer bi saopštenjem izazvali nedoumicu, a možda i sumnju da postoji nekakva povezanost sa motivima ubistva ispred sinagoge. Odluči da pozove kolege iz redakcije *Pravoslavlja*, čvrsto ubeđen da su sigurno poranili, jer je ubistvo monaha u mirnodopsko vreme zaista prvorazredna senzacija.

– Dobar dan, ovde Novak Ivanović, novinar *Duge* – predstavi se kad dobi vezu.

– Dobar dan, kolega. Kojim dobrom? – začu milozvučan glas kolege, koji je sigurno i član crkvenog hora.

– Šta znate o ubistvu monaha ispred sinagoge u centru grada? Nosio je torbicu i krstić sa Hilandara.

– Ne znam o čemu pričate?! – pretvori se milozvučni glas u svoju suprotnost.

Novak se zbuni. Nemoguće je da u redakciji *Pravoslavlja* nisu obavješteni o ubistvu. U to ga još više uveri činjenica da su novinari neuobičajeno rano došli u redakciju, što znači da ih je neko značajan u crkvenoj hijerarhiji pozvao na hitan sastanak.

– Ne ubijaju monahe svaki dan u centru Beograda! – drsko odgovori Novak, iako mu je bilo jasno da je njegov sagovornik dobio naređenje da glumi naivčinu.

– Da li ovo da shvatim kao provokaciju, nekulturu, malicioznost ili...

– Izvinite. Izletelo mi je. Ako nešto saznate, molim vas da mi javite. Ne bih želeo da objavimo nešto što bi naudilo crkvi – iskreno reče Novak, pobedivši ljutnju, svestan u kakvoj se situaciji nalaze njegove kolege iz *Pravoslavlja*.

– Hvala na razumevanju – nesvesno novinar *Pravoslavlja* otkri istinu o ćutanju.

Novak isključio telefon, koji se posle nekoliko sekundi ogłosi. Na displeju se ukaza Perićevo ime.

– Nije dugo izdržao – reče naglas. – Ko je?

– Ne pravi se blesav. U podne u *Zvonu*.

– Ne znam da li ću tada biti slobodan...

– Bolje dođi nego da smišljam neko hapšenje. Zamisli vest – dva grama kokaina u novinarskoj torbici.

– Dobro, kad si navalio – ne uspe Novak da prikrije smeh.

Perić se prvi put nasmeja, ali ni taj iznudeći osmeh ne izbriše nelagodu izazvanu mučnom slikom ubistva ispred sinagoge. Dva sata pažljivo je pregledao trake sa sigurnosnih kamera sa ulaza u garažu i kamera iz sinagoge. Jasno se videlo na koji način je ubistvo izvršeno. I ništa više. Monah je izašao iz garaže i uputio se ka sinagogi. Kad je prišao ulaznim vratima u baštu sinagoge, u vidokrug je ušao drugi monah sa kamilavkom gotovo navučenom preko očiju. Ubijeni monah je u desnoj ruci držao *nešto*, pa Perić zaustavi traku i uveća sliku. To *nešto* ličilo je na papir, možda koverat, koji je on prebacio u levu ruku i zatim pružio desnu ruku u nameri da se pozdravi sa pridošlicom, koji je zamahnuo i zabo mu nož u grudi. Sagnuo se, uzeo ono što je ispalo iz monahove ruke, i žurno krenuo ka kafani *Varoš kapija*, smeštenoj na ušću ulica Maršala Birjuzova i Carice Milice.

– Nećeš mi pobeći – procedi Perić i ubaci trake sa kamera u Carice Milice.

Dok se kretao korakom takmičara u brzom hodanju, ubica je skidao mantiju. Uleteo je u prvi ulaz zgrade koja ima malo dvorište na suprotnoj strani, ali to dvorište nije pokriveno sigurnosnim kamerama.

– Ipak mi pobeže! – udari pesnicom po stolu sa koga popadaše desetine nepotrebnih stvari.

Dok skuplja razne drangulije, procenjujući koju od njih da baci u đubre, govori Miliću.

– Prvi ulaz posle kafane *Varoš kapija*. Uđi u dvorište. Naći ćeš tamo jednu odbačenu mantiju. Požuri!

– I ubica je imao mantiju?! – ne izdrža Milić.

– Požuri!

Perić stade pored akvarijuma u kom se izležava zlatna ribica, koja, nažalost, ne ispunjava želje, ali ume da sluša. Ćuti i sluša, što Perić smatra lepom osobinom, koja nedostaje

mnogim njegovim prijateljima. Započe monolog, naoko smireno, ali su ga odavali prsti: neprestano ih je ukrštao, stežući ih kao da želi da ih polomi.

– Ubica nije monah. Suviše je snažan i brz. Monasi su isposnici i odišu duhovnom, a ne fizičkom snagom. A ovaj ubijeni monah se nije iznenadio kad je naišao lažni monah. I kao da se osmehnuo. Znači da su se poznavali. A to po-znanstvo je čudno, zar ne?

Ribica napravi brz okret u kružnom akvarijumu i ponovo se primiri, zagledana u Perića.

– Otkud monaška mantija nekome ko nije monah?!

Ribica napravi još jedan krug. Radila je to kad god bi Perić napravio pauzu između dve rečenice.

– Ubijeni monah je izašao iz garaže. Ne verujem da je tamo spavao, jer bi svaki manastir u Beogradu primio monaha na konak. Je l' tako?

Ribica se ponovo otisnu u šetnju i primiri se tek kada Perić podiže ruke kao pobednik.

– Pa on je ostavio kola u garaži!

Perić napravi nekoliko krugova oko radnog stola, a zatim zastade zamišljen.

– Otkud monahu kola?! – reče i okrenu se ka akvarijumu u kome je ribica plivala ukруг kao da imitira njegovo ner-vožno kretanje po kancelariji.

Treće poglavlje

PASOŠ

U centru Beograda, iza prvog reda zgrada smeštenih uz ulicu, ugnezdila su se mala dvorišta, okružena kućama građevnim između dva velika rata. U tim dvorištima, u rana jutra, još uvek se mogu čuti ptice pevačice, a deca se igraju kao da su na selu. Od asfalta ih deli dvadesetak metara. Nekadašnji gradski urbanisti su predvideli široke ulice, a oslobodioci su 1945. godine doneli nova urbanistička pravila: ispred predratnih zgrada izgrađen je još jedan red kuća koje su pojele ulice, napravivši od njih sokake u kojima se guše automobili. Kao da su želeli da građevinama bez duše prikriju buržoaski sjaj i dušu starog Beograda

Prošavši iz Ulice carice Milice kroz prizemlje petospratnice, inspektor Milić uđe u dvorište. Osetio je miris benzina i gareži. U jednom žbunu uoči zgarište: neko je nešto posuo benzinom i zapalio. Štapom razgrnu pepeo, u kome nađe parče nagorele crne tkanine i deo prve stranice pasoša na kojoj se videlo nekoliko slova. Pažljivo pokupi ostatke izgorelih stvari i stavi ih u posebnu kesu.

– Šefe, našao sam – reče zadovoljno kad dobi vezu.

– Našao si mantiju! Da li ima još nekih stvari? – uzbuđeno uzvрати Perić.

– Nema mantije. Samo garež. I nagorelo parče prve stranice pasoša.

– Dolazi odmah!

Zašto bi ubica ostavio podatke o ubijenom monahu? Namerno je to uradio, zaključio Perić. Njegova namera je jasna: želi da policija što je moguće pre počne da istražuje ko je ubijeni čovek i zašto je došao u Beograd. A to znači još nešto: usmeravanje istrage na pogrešnu stranu.

Još jednom pokuša da na trakama sa sigurnosnih kamera uoči neki bitan detalj. Usporavao je kretanje ubice, ali ništa novo nije uspeo da sazna. Ubica je vešto prikrivao lice kamilavkom navučenom gotovo preko očiju. Nervozu koja ga je savladala ublaži Milić.

– Evo, šefe, to je sve – reče Milić i kesu punu pepela stavi na astal.

Inspektora je interesovalo ono što je ostalo od pasoša. Videla su se samo dva slova, pa Perić zaključio kako ubica nije ostavio nikakvu poruku već se jednostavno poigrava sa njim.

– Uхватиću ja tog manijaka što se krije iza mantije! – povika kao da se s nekim svađa, a Milić shvati da je najbolje da izađe iz kancelarije.

Inspektor Perić je dobar policajac, koji poštuje i voli svoj posao. Temeljit, hladnokrvan do granica mogućeg u poslu koji kida nerve, duhovit, nekadašnji sportista, kao mladić je oprobao ukus i miris asfalta i posle burnog života obreo se u policiji. Kad procenjuje kvalitet nekog kolege na poslu, moguće su dve ocene: prva – ima dovoljno minuta na asfaltu, ili druga – nedostaju mu još dva minuta asfalta.

U kafiću *Zvono*, tačno u podne, sede uglavnom džaba-lebaroši. Pretresaju političke događaje iz prethodnog dana,

smenjuju ministre, proklinju tajkune koje do juče „pas nije imao za šta da ujede“, zatim pređu na estradu i shvate da tamo vladaju ista pravila kao u politici, popunjavaju tikete, pažljivo naglas čitaju tabloide sa uvek istom primedbom: „Koja budala ovo čita“... Prekoputa kafića, u Nemanjinoj ulici, nalazi se zgrada Vlade i svako od njih misli da bi bio bolji ministar od „onih neznalica i lelemuda“. U tom miljeu Perić i Novak se osećaju kao ribe u vodi, jer niko ne obraća pažnju na njih dvojicu. Kad se zasite međusobnog razgovora, razgale dušu slušajući gradske blejače koji sve umeju i u sve se razumeju. Jedino ne znaju šta bi trebalo da rade sa sopstvenim životom.

Perić je poranio, naručio sebi rakiju kruškovaču i Novaku sok od jabuke. Otkad je video dva slova ispisana na nago-reloj stranici iz pasoša, muči ga jedno pitanje: odakle dolazi ubijeni monah, tačnije – zašto nosi pasoš, a ne legitimaciju? Možda je stranac? Bugarin, Rus, Rumun, Grk... Zatim sledi naredno pitanje: šta monah, ako je zaista stranac, traži u jevrejskoj sinagogi?

– Kakva te muka spopala? – trgnu ga Novak i bez pozdrava sede za astal.

– Ubijeni je imao pasoš – odgovori Perić umesto pozdrava i širih objašnjenja muke koja ga razjeda.

– Ako je onu torbicu kupio na Hilandaru, tamo je i mogao da ode samo sa pasošem. Hilandar se nalazi na Svetoj gori i dozvola za odlazak i viza se dobijaju od Vaseljenske patrijaršije u Carigradu. Pošaljite fotografiju ubijenog u Hilandar i brzo ćete saznati njegovo ime i prezime.

Novaka prekinu zvuk Perićevog mobilnog telefona.

– Reci, Miliću.

– Šefe, u garaži se nalaze jedna kola rent-a-kara, parkirana desetak minuta pre ubistva ispred sinagoge.

– Pa, šta čekaš?! Trči u rent-a-kar!

– Zovem iz rent-a-kara. Kola je iznajmio monah Sredoje Janković. Umesto lične karte pokazao je pasoš.

– Naš ili strani pasoš?

– Naš. Srpski.

– Odlično, Miliću! – isključi Perić telefon i zaključa uz osmeh kako je na Milića „počeo da deluje asfalt“.

Novak lagano ispija sok i očekuje Perićev monolog. Ne želi da nekim nesmotrenim pitanjem zaustavi bujicu reči koje priželjkuje.

– Ima srpski pasoš. Znači, naš čovek. Okrenuću dva telefona i kroz nekoliko minuta znaćemo sve o tom Sredoju Jankoviću – zadovoljno Perić brunda i trlja šake.

Novak ćuteći nazdravi Periću koji s uživanjem, jednim gutljajem, ispi kruškovaču. Zatim, kao da je sve već gotovo, samozadovoljno okrenu jedan broj mobilnog telefona. Poput deteta koje skriva nameru, poverljivo šapatom s nekim razgovara. Novak shvata po pauzi u razgovoru da sagovornik nešto traži ili pretražuje.

– To je nemoguće! Kako je mogao da dobije pasoš, a nije mu prethodno izdata lična karta?! – gotovo dreknu inspektor i ustade, a Novak pokaza konobaru da ponovi turu.

Perićevo lice menja boju kao sunce na zalasku: postaje crveno, a oči prete da izlete iz očnih duplji. Grozničavo okreće drugi broj. Ponovo šapuće, a najradije bi vikao i psovao. Prilazi mu kelner i daje mu čašicu iz koje dopire opojni miris divlje kruške. Ispi rakiju i odmah vrati čašu konobaru. Iščekuje odgovor na pitanje koje Novak nije čuo. Na licu mu se pojačava intenzitet crvene boje.

– Mi mu nismo izdali pasoš?! Kako?! Pa ko mu je dao naš pasoš?! – ponovo dreknu Perić, a u kafiću zavlada tišina.

Perić sede postidešen tišinom. Novak uporno ćuti i ispija još jedan sok od jabuke.

– Zašto ćutiš!?

– Šta da te pitam kad mi je sve jasno?! Taj Sredoje, ako se uopšte tako zove, ima naš pasoš, koji mu nije zvanično izdat. Ko je mogao da mu izda pasoš mimo zvanične procedure?

– upotrebi Novak jezik administracije.

– Šta te briga! – ustade Perić i baci na astal hiljadu dinara.

Na vratima kafića sudari se sa Muškom, novinarkom *Duge*.

– Izvinite.

– Samo si mi još ti falila! – ljutito odbrusi Perić i krenu da pređe Nemanjinu ulicu na mestu na kome je to zabranjeno.

Novak vidi inspektora kako se probija između automobila. Čuje se škripa guma. Jedva izbeže tramvaj kad stupi na tramvajске šine. Može samo da zamisli zbrku u Perićevoj glavi. Njega interesuje ubistvo, a sve ukazuje da je nasilna smrt monaha ispred sinagoge posledica neke ozbiljne zavere koja nema samo kriminalističku pozadinu. Na to ukazuje činjenica da je pasoš monahu izdat na osnovu nečijeg diskrecionog prava. A to pravo imaju samo najuticajniji ljudi u policiji, pre svega u tajnoj policiji. Drugim rečima, u celoj priči je važnija pozadina ubistva nego samo ubistvo.

– Šta bleneš u onog nekulturnog pandurčinu?! Ne ume da kaže ni dobar dan – priđe Muška Novakovom stolu i baci svoju torbicu na astal.

– Otkud ti?! – iskreno iznenađen upita Novak.

– I budala bi već ukapirala da posle svakog zagonetnog ubistva, tačno u podne, u ovom kafiću sede jedan novinar i jedan pandur. Posle ti je đavo kriv kada kolege iz drugih redakcija pričaju da si saradnik policije.

– E, baš me zabole šta oni pričaju! Perić je pre svega dobar i pošten čovek. I odličan profesionalac. Za razliku od njegovih pretpostavljenih, shvata ulogu medija.

– I koristi te da kroz *Dugu* progura neke svoje ideje.

– A zašto misliš da ja njega ne koristim?

Muška je redakcijska maskota, iskrena Novakova prijateljica. Prati estradu i modu, ali s vremena na vreme na volšeban način, ma koliko se Novak tome opirao, uleće kao nepogoda u rubriku *Crna hronika*. Kasno je stigla u redakciju, zavirila u Novakov kompjuter i pročitala vest o ubistvu monaha. Pre nego što je krenula u kafić *Zvono*, uletela je u kancelariju glavnog urednika sa pretnjom da će „napraviti lom“ u redakciji ako joj ne dozvoli da radi zajedno sa Novakom na „slučaju monah“. Glodur to priželjkuje, jer Muška neretko čudnim zaključcima razdrma Novakovu smirenost i natera ga da se služi insinucijama koje se poigravaju sa logikom, ali daju dobre rezultate.

– E, Monah, ovo je tema kao rođena za mene.

– Pod uslovom da pišeš o novim modnim trendovima u dizajniranju monaških mantija.

– Ozbiljno ti kažem. Ima sele nos za te stvari.

– Za koje stvari?

– Pa to... Monah, sinagoga... I Hilandar... obavezno Hilandar... Priznaj da ćeš ići u Hilandar zbog ovog monaha.

Novak se nasmeja. Nije mu jasno kako je u kratkoj vesti o ubistvu jednog monaha pronašla vezu sa Hilandarom kad u tekstu nije pomenuo nijedan detalj vezan za manastir. Istina je da je monahova torbica napravljena na Hilandar, ali ona to nije mogla znati. Kad ga Muška zbuni, a sada je na trenutak zastao zbunjen njenom intuicijom, Novak prebacuje razgovor na temu koju ona uporno izbegava.

– Kasnije ćemo o poslu... Nego, šta radi onaj tvoj nosač tacni u vodviljima?

– Prvo, on nije nosač tacni, već glumac vezan ugovorom za nacionalni teatar. I drugo, ako nisi znao – a nisi jer ne čitaš vesti iz kulture – dobio je ulogu na filmu.

– Odlično! Lep, mlad, visok. Iskusni nosači tacni imaju značajne uloge u pornićima.

Muška je svesna da je Novak provocira i najradije bi pobešla, ali je profesionalna radoznalost primorava da trpi šalu koja joj ne godi. Svi u redakciji misle da je Novak njena tiha patnja, tajna ljubav, ali je istina drugačija: njena tiha patnja je privatni život najdražeg kolege, pa treće Novakovo dete, tromesečnog dečaka, zove „moj Rastko“. Kad priča o njemu, obavezno zaključuje: „Isti ja“.

– Znaš da će u pozadini ove priče biti politika. A sele je smrt za političare – prekinu Muška nelagodan razgovor o ljubavi i kulturi.

– A šta ćeš da radiš ako je u pozadini čist kriminal?

– To ti je isto – zaključuje Muška lakonski.

Svaki razgovor sa Muškom završi se na isti način: Novak se smeška i nikad ne kaže da li se slaže sa njenim konstatacijama. Ubistvo zagonetnog monaha već u ranoj fazi istraže upućuje na povezanost sa tajnim službama, a to znači i povezanost sa politikom i kriminalom. U takvom odnosu snaga i novinarima je glava u torbi.

– Opasno je... Videla si Perića kako je izgledao posle dva telefonska razgovora. Umalo ga nije zgazio tramvaj.

– Moram da radim s tobom! Ko će da te štiti kad zagusti? – nasmeja se Muška šeretski. – Moram posle ludila koje naslućujem, mom Rastku da vratim tatu u komadu. Naruči da popijem nešto oštro.

– Znači, ne čaj od kamilice ili nane, već...

– Crni čaj – dobaci Muška konobaru.

Četvrto poglavlje

TETOVAŽA

Kad ga obuzmu crne misli, inspektor Perić tvrdi da je susret sa lešom u prosekturi, u stvari, susret sa budućnošću u kojoj čovek više neće imati nikakvih problema. Tu rečenicu Perić uporno ponavlja kada ga prijatelji pitaju kako može mirno da posmatra mrtvog čoveka. Sa takvim mislima uđe u hladnu prostoriju u kojoj doktor Maksić, patolog, gubi osećaj za vreme. Nadnesen je nad lešom monaha Sredoja Jankovića na čijem licu se još uvek može pročitati iznenađenje. Na grudima se vidi rana od noža. Oštro sečivo je probilo srce.

– Samo jedan, smrtonosni udarac svedoči o neverovatnoj snazi i uvežbanosti ubice. Ovo mu sigurno nije prvo ubistvo. Ovo je, kako kažu mafijaši, poslovno ubistvo. Ništa lično. Samo posao – zaključio doktor.

– Ali ko bi i zašto naručio ubistvo monaha? – logično upita Perić, iako dr Maksić nije prava adresa za takvo pitanje.

– Periću, ovako ne izgleda telo monaha. Nešto šira mantija je skrivala njegove potpuno, da tako kažem, izdiferencirane mišiće. Monahe krasi duhovna, a ne fizička snaga. Ovo je telo sportiste ili telo...

– ... Utreniranog profesionalca – zaključni inspektor.

– Brada i duga kosa stvorili su sliku isposnika. Bio je to susret dva profesionalca, koji su se poznavali. Nego, ima nešto zanimljivo...

Doktor dohvati stopalo desne noge Sredvoja Jankovića i rastavi palac od susjednog prsta. Na unutrašnjoj strani palca ukaza se tetovaža ispisana sitnim slovima. Dve reči u dva reda sa velikim početnim slovima. Prvi red: *Money*. Drugi red: *Two*. Perić se nagledao raznoraznih tetovaža na gotovo svim delovima tela, ali prvi put vidi ovakvu, dobro skrivenu tetovažu.

– Mani...tu – sriče Perić. – Šta to znači?

– Tako se čita ako je jedna reč. A šta znači... ne znam... A ako su dve reči, prevod sa engleskog jezika glasi „Novac“ i „Dva“ – nesigurno uzvratiti dr Maksić.

Tetovaže na skrivenim mestima koriste tajna društva kao znak posebnosti i raspoznavanja i najčešće se nalaze u pazušnoj jami. Ali monah i tetovaža na skrivenom mestu?! Sa tim pitanjem u mislima Perić izađe iz prosekture. Svež majski vazduh vrati boju njegovom licu pobeletom od mučnine koju izaziva „susret sa budućnošću“. Proleće izbrisa i otužni miris prosekture na koji ne može da se navikne iako već dvadeset pet godina dolazi u tu sumornu prostoriju.

– Poručio je načelnik da mu se javiš – dočeka ga sekretarica pozdravom koji nagoveštava buru.

– Počinje susret sa stvarnošću – promrmlja Perić.

Kad načelnik stoji kod prozora, okrenut leđima ka vratima, znači da smišlja na koji način da zabašuri kako govori nešto s čim se privatno ne slaže.

– Stigao je Perić – najavi sekretarica inspektora.

– Neka uđe – odgovori načelnik, ali i dalje stoji kod prozora okrenut leđima.